

האם תהיה ישראל קובה של ארצות הברית?

פידל שרון

אריק שרון, אולי מפני שהוא דומה לו במידותיו הגופניות ובאהבתו לסיגרים: פידל קאסטרו, קובה הקטנה, הענייה והנחשלת שולחת את חייליה למות בפנינות שונות בעולם. נראה בעליל כי לאריק שרון יש חזון דומה, שבו יופיעו מערכות-נשק, יועצים ואולי גם עוצבות של ישראל בגבול זאיר-אנגולה או סודאן-אתיופיה, ובשעת-משבר גם בפאקיסטאן ובאיראן — שתי מדינות מוסלמיות קיצוניות.

אך יש הבדל עצום בין קובה וישראל — בינתיים, קובה אינה מתימרת כלל להגן על האינטרסים האיסטראטגיים שלה עצמה. החיילים הקובנים באפריקה ובאסיה מהווים לגיון-זרים של ברית-המועצות, הפועלים בגלוי למען אינטרסים סובייטיים (או „המהפכה הקומוניסטית“) שאין להם קשר ישיר עם ענייניו של האי הקאריבי.

ואילו אריק טוען כי המדיניות הכימית החדשה של ישראל, שתפעל במרחב עצום זה, באה לשרת אינטרסים ישראלים, וזהו דווקא איש המאיימים על קיומה של ישראל.

היסטוריות בעלות ממדי-ענק ושכל קטנטן, אך יש הבדל: הענק הסובייטי עומד על כרערת-רננות, ביגלל התשתיות הכלכליות הנתה שזו.

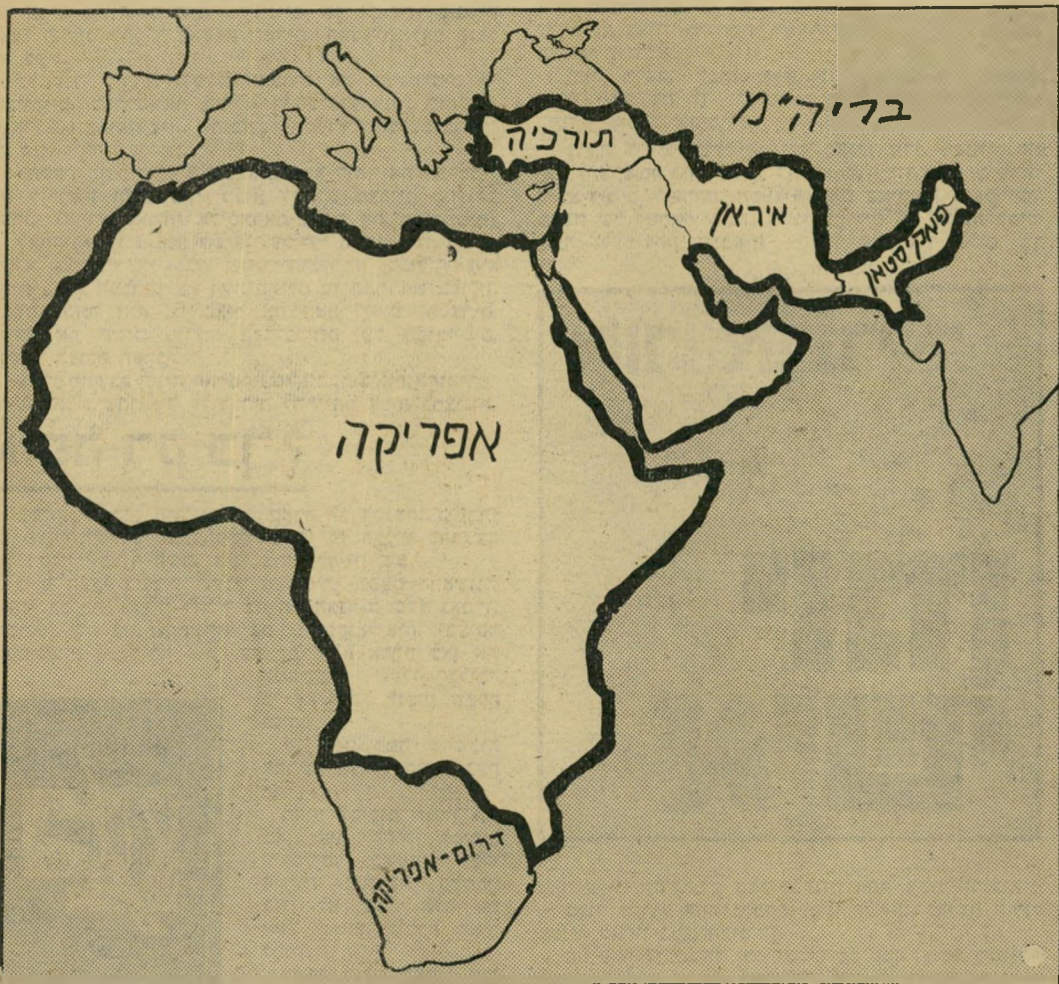
הפירכה היסודית שלו בנה שרון מיבנה מרשים, אך הוא מרשים רק את מי שאין לו מוח ביקורתי. בסביבה האינטראטגית החדשה, שתיארתי זה עתה, מושפעים האינטרסים של ביטחונה של ישראל על-ידי

יוך אירוני ריחף על שפתיו של האלוף (מילי) אהרון יריב, כאשר פתח את הכנס של המרכז למחקרים איסטראטגיים בתל-אביב.

הוא התנצל על כי אורח-הכבוד של אותו ערב, שר הביטחון אריאל שרון, אינו יכול להופיע, ביגלל הדיון בכנס על סיפוח הגולן. שרון, כך אמר, הואיל ברוב אדיבותו לשלוח את נוסח נאומו בכתב. נשקלה האפשרות לקרוא את הנאום מעל הבמה. אולם, גילה יריב, הוא החליט אחרת, כי אין די בנוסח הכתוב של נאום, חשובה גם נימת-הקול, ההדגשים. הוא יריב, אינו משוכנע כי ניתן לעשות צדק לנאום על-ידי קריאתו בפי אחר.

באולם פשטו חיוכים מאופקים. ישבו שם כמה מן המחוזות הטובים ביותר בשטח זה בארץ ובעולם המערבי. הם הבינו את המסר האמיתי של יריב: הנאום אינו ראוי לשמיעה. מה גם שיריב לא הודיע כי יחלק תדפיס משופל של הנאום בכתב.

רק כעבור כמה ימים, כאשר פירסם שרון את הנאום הזה, במעריב הסתבר כי יריב אכן עשה טובה לשרון. יתכן כי הנאום התאים לצהרון. אך אילו נקרא באוזני המומחים שהשתתפו בכנס, וברי ניהם אנשים שכושר-האנאליזה שלהם הפך שבידבר בעולם, היה עניו להיגרם נזק רב ל-יוקרתו האינטלקטואלית של שר-הביטחון.

„המרחב האסטרטגי“ של אריק שרון

את מהנחות-היסוד המרכזיות של הנאום היתה כי „הישגיה (של האיסטראטגיה הסובייטית) מאז אמצע שנות ה-50 מרשימים ממש“.

אריק שרון לא פירט. ביכלל, הוא חזק מאוד בקביעת הנחות-יסוד שאינן טעונות פירוט או הוכחה. אך למרבה הצער, גם המיבנה ההגיוני ביותר אינו אלא בניין-קלפים, כאשר הוא בנוי על החול של הנחות-יסוד מופרכות. היכן ההישגים המרשימים של האיסטראטגיה הסובייטית במרחב ובעולם מאז אמצע שנות ה-50? המפה מלמדת כי מאז תום מלחמת-העולם השנייה ספגה ברית-המועצות שורה ארוכה של מהלומות, לעומת שורה דלה של הישגים.

היא איבדה את סין האדירה, המהווה עתה איום כביר ומתמיד על המרחב האסיאטי של ברית-המועצות. הפסד זה לבדו שקול כנגד כל ההישגים. באירופה איבדה את יוגוסלביה, ובאופן חלקי גם את רומניה. המאורעות בהונגריה, בצ'כוסלובקיה ועכשיו בפולין מוכיחים כי גם באימפריה שכבשה במלחמת-העולם יש בקיעים, העלולים להתרחב בכל רגע בצורה הרסנית.

ובמרחב שלנו: ב-1955, בעיקבות התקפתו של אריק שרון על מחנה הצבא המצרי בעזה, חדרה ברית-המועצות באופן מאסיווי לעולם הערבי. היא הפליגה על הגל הכל-ערבי הגדול של גמאל עבד-אל-נאצר, ואחר-כך על המהפכה העיראקית. במשך שנים ארוכות היתה ברית-המועצות — ולא ארצות-הברית — מעצמת-העל הדומיננטית במרחב הערבי.

כזו זה נעלם כלא-היה. במרחב שלנו נחזה ברית-המועצות סיררה של מפקדות מוחצות.

היא איבדה את מצריים ובנותיה, את עיראק, את סומאליה ולמעשה גם את אלג'יריה. במרחב כולו לא נותר לה אלא ברית אמיתי אחד, מועמד קד'אפי השיגיוני. סוריה היא בעל-ברית-על-נתאי, ואין ברית-המועצות מסוגלת לכוון את צעדיה. הרחק בדרום יש לה בסיסים באתיופיה המסוכנה והמסוכסכת, ובדרום-תימן החלושה. לעומת הישגים דלים אלה: ההגמוניה האמריקאית על מצריים וסודאן, על ערב-הסהודית ושאר ממלכות-הנפט, בתוספת הקשרים הטובים של ארצות-הברית עם עיראק, הסמויים יותר עם אלג'יריה, והסמויים עוד יותר עם סוריה (שקיבלה ממנה אישור מראש לפלישתה ללבנון ב-1976).

באפריקה היו לברית-המועצות כמה הישגים, בעיקר תודות לאיחולתו של המערב, שלא השכיל לבצע בעוד מועד את הדי-קולוניזציה. אך בסך-הכל גם שם ההישגים הסובייטיים הם דלים — שלוש-ארבע מדינות חלושות, לעומת הגוש הגדול של מדינות אפריקאיות פרו-מערביות, הכוללות את המדינות החשובות ביותר, כמו ניגריה וחאיר. זימבאבווה נזהרת מאוד מלהצטרף לגוש הסובייטי. בשאר חלקי-העולם יש לברית-המועצות רק הישג אחד — קובה, ובעל-ברית רציני אחד — ויאט-נאם.

בסך הכל, הפרק הזה של מדיניות-החוץ הסובייטית, מאז מלחמת-העולם, הוא פרק עתיר כישלונות.

הדימוי של העוצמה הסובייטית המתפשטת, הנועות, בעלת המנהיגות המהירה והתיכונן המצטיין, אינו אלא פרי הדמיון והתעמולה. מעשי-האיחולת של הסובייטים אינם נופלים בחירותם ובחומרתם מעשי-האיחולת של האמריקאים. ושתי מעצמות-העל משולות לחיות פרה-

ימרה זו היתה מעוררת גיחוך, אילו ננאמו הדברים בכנס בינלאומי של איסטראטגים. אלה היו מסיקים מסקנה פשוטה והגיונית: שאריק רוצה להפוך את ארצות-הברית, תמורת כסף או מחיר אחר, כפי שעושה קובה בצד השני.

יש שני שגם בקטעים אחרים של הנאום-שלא ננאם בולט ההגיון האיסטראטגי בעיקר בהעדרו. בקפיצה מסמרת-שיער קופץ אריק ישר מן העימות הישראלית-סובייטית אל העימות הישראלית-ערבית. פחות משלושים שניות-נאום אחרי שדיבר על המרחב האיסטראטגי שלנו, מפאקיסטאן ועד לכף-התיקוה-הטובה, הוא מדבר על „חוסר עומק איסטראטגי והצורך הנובע מכך להקים מערכת-הגנה טריטוריאלית חזקה, מושתתת על התיישבות רבת-אוכלוסין ובעלת איכות באיזורים-פתח גבול יהודה ושומרון, גיורת-עזה, רמת-הגולן והנגב.“

היה זה כאילו דיבר נפוליון, בעת ההפתעי רות על מוסקווא, על הצורך להקים שני קו-בוצים ליד שטראסבורג.

יש כאן שתי מערכות-מחשבה, שפשוט אין ביניהן קשר. חלק אחד ממוחו של אריק פועל במישור של מצביא גלובלי, ברמתו של אלכסנדר מקדון, וחלק אחר פועל במישור של סגן המופקד על המישור הארצי.

„אנו עומדים“, הכריז אריק, „בגבולותינו הנוכחיים (המשך בעמוד 45)

התפתחות ואירועים הרחק מעבר לאזור העימות הישיר, שבו מיקדה ישראל בעבר את שימת-ליבה.“

מאחר שאריק לא תיאר שום „סביבה איסטראטגית חדשה“, לא ברור כלל מה החידוש במצב המחייב שינוי קיצוני בתפיסה?

למעשה יש רק חידוש אחד ויחיד: מינויו של אריק שרון עצמו כשר-הביטחון. ואכן, מיר נזי זה יוצר „סביבה איסטראטגית חדשה“.

וזהו המסקנה המפליגה הנובעת מן החידוש: „יש להרחיב את תחום האינטרס האיסטראטגי הבער חוני של ישראל, כדי שיכלול בשנות ה-80 מדינות כגון תורכיה, איראן ופאקיסטאן, ואיזורים כגון המפרץ הפרסי ואפריקה, ובפרט מדינות אפריקה הצפונית והמרכזית.“

וזהו מפה העוצרת את הנשימה.

מסתבר כי המרחב האיסטראטגי משתרע על פני חלק ניכר משטח כדור-הארץ, מגבולות הודו עד גבולות זאמביה, וכולל הרבה עשרות מדינות. ישראל, על שלושת מיליון תושביה היהודיים (עם או בלי היורדים) טוענת כאן לבעלות איסטראטגית על שלוש מאות מיליון בני-אדם לבנים, חומים ושחורים. למדינה שקשה להבחין בה על מפת-העולם בלי זכוכית מגדלת יש אינטרס איסטראטגי לאומי בשטחים הנמדדים באלפי קילומטרים.

ידענו תמיד שמדינת-ישראל קטנה למידותיו של אריק שרון, אך לא ידענו כי מידותיו של אריק הן כ-בין גדולות.

יש אדם אחד בעולם שתפיסתו דומה אולי לזו של